

Annette Jäger
Verksamhetsutvecklare
annette.jager@trelleborg.se

Bildningsnämnden

Utredning av kostnadskalkyl för genomförande av pilotprojekt att slopa karensavdrag för anställda på utvalda förskoleenheter inom bildningsnämndens verksamhet

Sammanfattning

Vid sammanträde den 20 april 2022 behandlade bildningsnämnden ett förslag från Mathias Andersson (SD) om slopad karensdag för de anställda inom barnomsorgen. Bildningsnämnden beslutade (BIN 2022-04-20 § 79)

att förvaltningschefen får i uppdrag att ta fram en kostnadskalkyl på vad det skulle kosta att genomföra pilotprojektet på utvalda förskoleenheter

att pilotprojektet är på 1 år och utvärderas och beslut fattas om det ska fortgå

att man tittar på hur man kan stoppa att systemet missbrukas

att återkomma till nämnden i september 2022 med ett förslag till genomförande.

Bildningsförvaltningens utredning återfinns i tjänsteskrivelsen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse-Utredning av kostnadskalkyl pilotprojekt slopa karensavdrag utvalda förskoleenheter (daterad 2022-08-18)

Protokollsutdrag BIN 2022-04-20 § 79 Slopad karensdag

Förslag till bildningsnämnden från Mathias Andersson (SD) om slopad karensdag för de anställda inom barnomsorgen

Regeringens utredning, kommittédirektiv-Översyn av karens och sjuklön (beslut 2022-03-24)

Regeringens promemoria-Vissa undantag från bestämmelser om karensavdrag (S2020/09429) (daterad 2020-12-15)

Arbetsdomstolens remissyttrande om promemorian Vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag (daterat 2021-02-01)

SKR:s remissyttrande om promemorian Vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag (daterat 2021-01-29)

Lag (1991:1047) om sjuklön

KHA 94, Kommunalt Huvudavtal i lydelse fr.o.m. 1999-12-01

Bildningsförvaltningen

E-post bildningsforvaltningen@trelleborg.se

Webb www.trelleborg.se

Besöksadress Henry Dunkers
gata 1

Postadress Box 79, 231 21
Trelleborg

Telefon 0410-73 30 00

Fakturaadress

Box 173, 231 23 Trelleborg

Org.nr 212000-1199

Bildningsförvaltningens förslag till beslut

Mot bakgrund av de slutsatser bildningsförvaltningens utredning visar, nämligen att det är Trelleborgs kommunstyrelse, genom personalutskottet, som är arbetsgivare och lokal part, och inte bildningsnämnden, föreslås bildningsnämnden besluta

att dra tillbaka det uppdrag bildningsnämnden gett förvaltningschef om att genomföra och utvärdera pilotprojekt på utvalda förskoleenheter

att godkänna bildningsförvaltningens kostnads kalkyl på utvalda förskoleenheter som bildningsnämnden har gett förvaltningschefen i uppdrag att ta fram för pilotprojektet

att dra tillbaka det uppdrag bildningsnämnden gett om att utreda hur man kan stoppa att systemet missbrukas

att bildningsnämnden avvaktar i frågan, och ger förvaltningschef i uppdrag att återkomma till bildningsnämnden i oktober 2023 med information om resultatet av regeringens pågående utredning *Översyn av karens och sjuklön* och information om eventuell ändring av lag (1991:1047) av sjuklön (eventuell ändring av reglerna för karensavdraget)

att bildningsnämnden avvaktar i frågan, och ger förvaltningschef i uppdrag att återkomma till bildningsnämnden med information om resultatet av eventuell förhandling mellan arbetsmarknadens parter enligt KHA 94, Kommunalt Huvudavtal i lydelse fr.o.m. 1999-12-01

att skicka beslut och tjänsteskrivelse, inklusive utredning, till kommunstyrelsen och socialnämnden för kännedom

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen (dnr KS 2022/283)

Socialnämnden (dnr SN 2022/146)

Ärendet

Bakgrund

Förslag har lämnats den 6 april 2022 av Mathias Andersson (SD) om slopad karensdag.

"Slopad karensdag för de anställda inom barnomsorgen"

Bildningsförvaltningen bör ta fram en modell som innebär att lönebortfall, till följd av karensdagar vid sjukdom kompenseras för de anställda inom barnomsorgen. Att det är sjuklön från första sjukdagen istället för karensavdrag.

Vi ska inte straffa vår personal som tar ansvar och väljer att inte gå till arbetsplatsen sjuka. De väljer det för att inte smitta barnen eller sina kollegor och minska smittspridningen. Något som blivit extra tydligt under pandemin.

Vi ser detta som en del i att kvalitetssäkra barnomsorgen samt att det blir en bättre arbetsmiljö för våra anställda.

Vi tror även att på längre sikt att det kommer ge positiva effekter på bland annat psykisk ohälsa samt att det kan leda till att sjukfrånvaron kommer minska på längre sikt.

Det ser ut som det kan komma negativa ekonomiska konsekvenser i mer utbetald sjuklön på kort sikt men på lång sikt så kommer de ekonomiska fördelarna göra att vi får minskade kostnader i sjuklöner.

Mycket av de positiva effekterna kan vi i nuläget inte se eller räkna på. Därför ser vi sverigedemokrater att detta bör prövas som ett pilotprojekt.

Vi ser fördelar med att införa detta som pilotprojekt för att vi ska kunna få tillförlitliga uppgifter som vi sedan kan ta ställning till om man ska jobba vidare med detta. Vi tror även att detta kommer göra att vi blir en attraktivare arbetsgivare vilket även kommer göra att fler vill jobba inom barnomsorgen i Trelleborgs kommun.

Med anledning av detta yrkar Sverigedemokraterna:

Att förvaltningschefen får i uppdrag att ta fram en kostnads kalkyl på vad det skulle kosta att genomföra pilotprojektet på utvalda enheter.

Att pilotprojektet är på lår och utvärderas och beslut fattas om det ska fortgå.

Att man tittar på hur man kan stoppa att systemet missbrukas.

Att återkomma till nämnden i augusti med ett förslag till genomförande

För Sverigedemokraterna Trelleborg

Mathias Andersson gruppleadare Sverigedemokraterna Trelleborg

2: vice ordförande bildningsnämnden Trelleborg

2022-04-05"

Förvaltningschef har fått i uppdrag av bildningsnämnden att ta fram en kostnads kalkyl på vad det skulle kosta att genomföra ett pilotprojekt om att slopa karensavdrag¹ på utvalda förskoleenheter.

¹ Två liknande ärenden om att avskaffa karensdagen har behandlats dels i kommunstyrelsen KS 2022-04-06 § 101 och 2022-06-01 § 149 (utifrån förslag från Socialdemokraterna, dnr KS 2022/283), dels i socialnämnden SN 2022-03-24 § 53 och 2022-08-18 (utifrån förslag från Sverigedemokraterna, dnr SN 2022/146 och 2022/244)

Utredning

Arbetsmarknadens parter kan avtala om bättre villkor än de som gäller enligt lagstiftningen

Den så kallade svenska modellen innebär att minimivån för de villkor som gäller på arbetsmarknaden regleras i lag. Därutöver kommer arbetsmarknadens parter överens om villkoren som ska gälla på arbetsmarknaden. Detta regleras i centrala och lokala kollektivavtal. I det sammanhanget är principen att de lokala kollektivavtalen kompletterar de centrala avtalen.

Arbetsmarknadens parter avtalar alltså i centrala kollektivavtal om bättre villkor för arbetstagarna än vad som gäller enligt lagstiftningen, och i lokala kollektivavtal kan villkoren ytterligare förbättras och konkretiseras. Lokala kollektivavtal kan tecknas för Trelleborgs kommun av de lokala parterna (personalutskottets ordförande och de fackliga lokala ombuden) där det anges (är tillåtet) i det centrala kollektivavtalet.

Förutsättningar för avskaffande av karensavdrag

Den 1 januari 2019 infördes karensavdrag i stället för den tidigare karensdagen. Karensavdraget, och förutsättningarna för sjuklön i övrigt, regleras i lag (1991:1047) om sjuklön (förkortad SjLL).

SKR² och Sobona³ har efter införandet av karensavdraget 2019 kommit överens med de fackliga organisationerna som är verksamma inom kommuner och regioner, om ändringar i centrala kollektivavtal som avser beräkningsgrunder för karensavdraget och inte om karensavdraget ska göras.

Som framgår ovan ger den svenska modellen förutsättningar för arbetsmarknadens parter att avtala om bättre förutsättningar än de som gäller enligt lag, i det aktuella fallet lag (1991:1047) om sjuklön. Enligt gällande principer ska detta i så fall företrädesvis ske genom centrala kollektivavtal. Den lokala tillämpningen kan *därefter* regleras i lokala avtal.

En arbetsgivare kan alltså inte ensidigt besluta om att avskaffa karensavdrag eftersom man då bryter mot Kommunalt Huvudavtal, KHA 94. Det är inte heller lagstiftarens intentioner i lag (1991:1047) om sjuklön att kunna avtala bort karensavdraget.

Regeringens promemoria (S2020/09429)

Regeringen har i promemoria -*Vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag* - väckt frågan om möjligheten att göra undantag från karensavdrag för vissa grupper under begränsad tid. Avsikten med lagförslaget om ändringar i sjuklönelagen är att möjliggöra för att i kollektivavtal göra undantag från karensavdragsbestämmelserna för vissa yrkesgrupper under en begränsad tid genom att karensavdraget slopas. Sjuklön ska då utgå från dag 1 i sjuklöneperioden utan karensavdrag. Såväl Arbetsdomstolen som SKR har varit remissinstanser, och har avstyrkt regeringens promemoria i sin helhet.

² Sveriges Kommuner och Regioner, landets största arbetsgivarorganisation som tecknar centrala kollektivavtal för nästan 1,2 miljoner medarbetare i kommuner och regioner

³ Kommunala företagens arbetsgivarorganisation

Arbetsdomstolens remissyttrande

Arbetsdomstolen konstaterar att avtal, inklusive kollektivavtal, om till exempel karensavdragets storlek eller förekomst enligt 2 § första stycket sjuklönelagen är ogiltiga bara om de innebär att arbetstagarens rättigheter enligt den lagen upphävs eller inskränks. Arbetsdomstolen menar därmed att detta bör innebära att det redan i dag är möjligt att i kollektivavtal avtala bort karensavdraget. Ett sådant avtal är inte ogiltigt, eftersom det är till fördel för arbetstagaren.

I 2 § andra stycket första meningen sjuklönelagen anges när avvikelser, trots vad som anges i första stycket, får göras genom s.k. centrala kollektivavtal, dvs. när ett centralt kollektivavtal i ett enskilt fall får, utan att bli ogiltigt, innebära att arbetstagarens rättigheter enligt lagen inskränks. Regleringen i andra stycket andra meningen om att det i centrala kollektivavtal får bestämmas om den närmare beräkningen av sjuklönens storlek och karensavdraget enligt 6 § sjuklönelagen rör inte inskränkningar av arbetstagarens rättigheter enligt lagen, utan tvärtom utvidgar dem genom att innebära högre sjuklön eller lägre karensavdrag än enligt lagen.

Såvitt Arbetsdomstolen känner till finns det inga centrala kollektivavtal som går längre än till att föreskriva om den närmare beräkningen av sjuklön eller karensavdrag. Det bör därför inte bli aktuellt att överväga de komplikationer som kan finnas med lagstiftning som gör redan träffade kollektivavtal ogiltiga.

SKR:s remissyttrande

SKR har yttrat sig i frågan och anför att sjuklön och karensavdrag ska enligt lagstiftarens intention vara lika för alla. SKR kan inte bifalla lagförslaget eftersom det både innehåller tydliga avsteg från lagens grundprinciper och statens ansvar i frågan.

Lagförslaget innebär signifikanta kostnadsökningar för arbetsgivarna, utan ersättning från staten. SKR kan i denna del inte bifalla förslag som riskerar påtagliga negativa effekter för verksamheter, både ekonomiska och i förlängningen för kompetensförsörjningen.

Om parterna kollektivavtalar om avsteg från karensavdraget enligt förslaget leder det till skillnader och ojämlikhet på flera nivåer såsom mellan sektorer, mellan kollektivavtalsområden, mellan arbetstagare hos samma arbetsgivare och inom samma yrkesgrupp samt för arbetstagare som inte har rätt till sjuklön från arbetsgivaren. SKR anser att sådana skillnader och avvikelser från nuvarande lagstiftning inte ska kollektivavtalas utan istället ligger inom lagstiftningens område.

Det finns stor risk för att ett kollektivavtalat undantag från karensavdraget snabbt sprids till fler yrkesgrupper utöver förslagets intentioner utifrån en otydlighet om vilka grupper förslaget avser.

Såväl Arbetsdomstolen som SKR avstyrker regeringens promemoria i sin helhet.

Regeringens utredning-Översyn av karens och sjuklön (2022-03-24)

En särskild utredare ska se över reglerna för karens och sjuklön. Syftet med översynen är att reglerna för karens och sjuklön ska få en utformning som bidrar

till att inkomstbortfall under sjukdom bärs på ett mer solidariskt och fördelningspolitiskt träffsäkert sätt samt motverkar riskerna för sjuknärvaro. Uppdraget ska redovisas senast den 29 september 2023.

Bildningsförvaltningens bedömning

Med beaktande av ovan har bildningsförvaltningen att ta ställning till bildningsnämndens uppdrag till förvaltningschef om genomförande och utvärdering av pilotprojekt och utredning om kostnadskalkyl. Ärendet har en inriktning som ligger i paritet med regeringens promemoria (S2020/09429) och den pågående utredningen om *Översyn av karens och sjuklön*.

Bildningsnämnden är varken att anse som lokal part eller arbetsgivare

Bildningsförvaltningen vill inledningsvis slå fast att det i detta fall är Trelleborgs kommunstyrelse, genom personalutskottet, som är arbetsgivare och lokal part, och inte bildningsnämnden. Reglementet för kommunstyrelsen fastställer att det är kommunstyrelsen som ansvarar för den övergripande personalpolitiken och är kommunens centrala personalorgan, och har hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare. Det är kommunstyrelsen som genom kollektivavtal reglerar frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare.

Lokal part och arbetsgivare – kommunstyrelsen – kan inte avstå från att göra karensavdrag

Enligt Kommunalt Huvudavtal i lydelse fr.o.m. 1999-12-01, KHA 94, är det inte möjligt för lokala parter att förhandla och träffa lokala kollektivavtal som innebär avvikelser från överenskommelse vid central förhandling om inte avvikelsen är tillåten enligt den centrala överenskommelsen. En sådan tillåtelse, angående karensavdrag, finns inte i det centrala kollektivavtalet därför kan ingen förhandling ske på lokal nivå. Avvikelser från det centrala kollektivavtalet kan således enbart göras, där så anges (är tillåten) i avtalet.

Bildningsförvaltningen menar därför att den lokala parten och arbetsgivaren, i detta fall kommunstyrelsen, alltså inte ensidigt kan besluta om att avstå att göra karensavdrag enligt sjuklönelagen. Det är att anse som ett avtalsbrott. Det är endast genom kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter, och då företrädesvis centrala kollektivavtal mellan SKR och de centrala fackliga organisationerna, som kan reglera denna fråga.

Oavsett om frågan regleras i centrala kollektivavtal, lokala kollektivavtal eller enskilda avtal uppstår en stor problematik avseende vilka individer, grupper, yrken eller kollektivavtalsområden som ska omfattas av undantag från karensavdrag. Risken, mer än möjligheten, är stor att det oavsett om det går att uppnå enighet i någon form med någon motpart kommer det uppstå svårhanterade konflikter med de fackliga organisationerna som inte bedöms ha grupper med medarbetare som omfattas av undantag från karensavdrag. Som arbetsgivare förväntas man dessutom uppträda konsekvent i förhållande till sina medarbetare.

Vidare kan konstateras att förslaget står i strid med intentionerna i lagstiftningen i sjuklönelagen, och i strid med KHA 94. Det är sedan tidigare lagstiftarens intention att sjuklön och karensavdrag ska vara lika för alla. Detta blev ännu tydligare när ändringen från karensdag till karensavdrag gjordes 2019. Ändringen genomfördes

för att uppnå större likvärdighet mellan individer gällande självrisk i sjukförsäkringen, vilken lagstiftaren sedan tidigare anser behöver finnas. Bildningsnämndens uppdrag till bildningsförvaltningen att genomföra pilotprojekt på utvalda förskoleenheter innehåller ett tydligt avsteg från denna huvudprincip.

Regeringens pågående utredning *Översyn av karens och sjuklön* kommer bland annat att ta ställning till behovet av att ändra reglerna för karensavdraget.

Genomföra och utvärdera pilotprojekt, inklusive kostnads kalkyl

Utifrån ovan är det bildningsförvaltningens bedömning att frågan om att bildningsförvaltningen ska genomföra ett pilotprojekt, inklusive utredning om kostnads kalkyl, med syfte att avskaffa karensavdrag på utvalda förskoleenheter, inte kan eller bör genomföras. Bildningsförvaltningen föreslår bildningsnämnden besluta att dra tillbaka uppdraget som getts till bildningsförvaltningen.

Frågan får istället hänskjutas till den nationella politiska nivån och arbetsmarknadens parter. Bildningsnämnden rekommenderas att invänta regeringens pågående utredning *Översyn av karens och sjuklön* som kommer att redovisas den 29 september 2023, och en eventuell ändring av sjuklönelagen, samt invänta central förhandling mellan arbetsmarknadens parter.

Eftersom bildningsnämnden har gett förvaltningschefen i uppdrag att ta fram en kostnads kalkyl för utvalda förskoleenheter redovisas en kostnads kalkyl för två utvalda förskoleenheter samt kostnaden för hela bildningsförvaltningen nedan.

	2019	2020	2021
Hela bildningsförvaltningen (exkl. personalomkostnader)	3 046 056	4 256 504	4 235 722

Utvalda enheter (exkl. personalomkostnader)	2019	2020	2021
Skegrie förskola, Slätten	146 400	112 343	107 396
Gertrudsgårdens förskola inkl. nattis	59 201	118 225	162 630

Under pandemin 2020 och 2021 har nivån på karensavdraget för hela bildningsförvaltningen ökat och kan därför vara missvisande. Bildningsförvaltningen har därför valt att även ta med kostnaden för 2019 som en jämförelse på hur mycket karensavdraget var året innan pandemin startade.

Hur kan man stoppa att systemet missbrukas?

Mot bakgrund av de slutsatser bildningsförvaltningens utredning visar föreslås bildningsnämnden besluta att dra tillbaka uppdraget om att utreda hur man kan stoppa att systemet missbrukas.